

14.6.2013

STM/229/2013

Jakelussa mainituille

**SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TOIMINTAKERTOMUSKANNANOTTO
SOSIAALITURVAN MUUTOKSENHAKULAUTAKUNNAN TOIMINTAVUODESTA 2012**

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa valtion talousarvioasetuksen (1243/1992) 66 i §:n edellyttämän toimintakertomuskannanottonsa sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toiminnasta vuodelta 2012 ja niistä toimenpiteistä, joihin sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnasta toimintakertomus, 13.5.2013 annettu tilintarkastuskertomus ja muut selvitykset antavat aihetta.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta on erityistuomioistuimeen rinnastettava sosiaalivakuutuksen lautakuntatyypinen muutoksenhakuelin. Toiminnasta säädetään sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnasta annetussa laissa (1299/2006). Lautakunnan tehtävänä on kansalaisten oikeusturvan ja yhdenvertaisuuden edistäminen tuottamalla oikeudenmukaisen, yhdenmukaisen ja perustellun päätöksen kohtuullisessa ajassa kansalaiselle, joka on tyytymätön Kansaneläkelaitoksen tekemään päätökseen. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön kirjanpitoyksikköön ja sen tilinpäätös raportoidaan osana ministeriön tilinpäätöstä.

1. Yleisarvio ja valmistelu

Vuonna 2012 tavoitteena oli 25 000 asian käsitteleminen ja koko vuoden keskimääräisen käsittelyajan lyhentäminen yhdeksään kuukauteen. Valitusten käsittelyaika on ollut vuonna 2012 keskimäärin 9,7 kuukautta. Tavoitetta keskimääräisestä 9 kuukauden käsittelyajasta ei aivan saavutettu. Toimintavuonna ratkaisumäärälle asetettu tavoite saavutettiin melko hyvin (98 %) lautakunnan ratkaistessa yhteensä 24 496 valitusasiaa. Ratkaisumäärätavoitteen osalta toiminta tehostui, kun edellisenä vuonna tulostavoitteesta toteutui vain 89 %.

Valitusten keskimääräinen käsittelyaika laski edellisen vuoden 11,8 kuukaudesta (359 päivää) 9,7 kuukauteen (296 päivää). Vuonna 2012 Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta ratkaisi vuonna aiempien vuosien tavoin enemmän valitusasioita kuin samanaikaisesti tuli vireille. Vanhaa ruuhkaa purettiin toimintavuonna noin 3 300 asialla. Vuosien 2009 – 2012 aikana ruuhkaa on purettu yhteensä noin 15 300 asialla ja vuonna 2013 ruuhkaa arvioidaan vielä purettavan noin 2 000 asialla. Lautakunnan käsittelemien asioiden valitusajat ovat edelleen pitkiä. Tulosso-pimuskaudella 2012–2015 keskimääräiseksi käsittelyajaksi tulisi saada alle 6 kuukautta.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toiminta ja sen kehittäminen ovat toimintakertomuksen ja muun aineiston perusteella tuottaneet hyvän tuloksen toimintavuodelta 2012 (arvosana 4-). (Arviointiasteikko 5-1; 5=erinomainen tulos, 4=hyvä tulos, 3=tyydyttävä tulos, 2=välttävä tulos, 1=heikko tulos)

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakuntaa koskeva ministeriön toimintakertomuskannanotto on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriön asianomaisesta laitoksesta vastuussa olevassa tulos-sopimusten sisäisessä valmisteluryhmässä sekä käsitelty vakuutusosaston johtoryhmässä. Valmistelu on perustunut ministeriön sisäiseen ohjeeseen, valtionalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomukseen ja vuosiyhteenvetoon, tilinpäätösasiakirjaan sekä tarvittaessa muuhun aineistoon. Kannanotto on käsitelty myös ministeriön virkamiesjohtoryhmässä. Kannanottoluonnos on esitelty virastoille ja laitoksille hallinnonalan tulosohejauspäivillä, joilla sosiaaliturvan

muutoksenhakulautakunta on antanut palautteen kannanotosta. Ministerit omalta toimialaltaan ovat tehneet päätöksen kannanotosta kansliapäällikön esityksestä.

2. Tulossopimuksen toteutuminen

2.1. Arvio yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisesta

Sosiaali- ja terveysministeriön strategia ”Sosiaalisesti kestävä Suomi” määritteli hallinnonalan kolme päälinjausta:

- hyvinvoinnille vahva perusta,
- kaikille mahdollisuus hyvinvointiin sekä
- elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan strategisten tavoitteiden toteutuminen ja vaikuttavuus on arvioitu Hallituksen vuosikertomukseen sisältyvässä hallinnonalan tuloksellisuusselvityksessä keskimäärin tyydyttäväksi (asteikko: erinomainen, hyvä, tyydyttävä, välttävä).

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan yhteiskunnallisen tavoite on edistää muutoksenhakijoiden oikeusturvaa toimeentuloturvaan koskeissa asioissa tuottamalla mahdollisimman nopeasti lainmukaisia, yhdenmukaisia ja oikeudenmukaisia yksilöllisesti perusteltuja päätöksiä. Lautakunnan onnistumista seurataan lautakunnan päätöksistä vakuutusosoikeuden muutosprosentin, kanteluiden määrän osalta sekä lisäksi käsittelyajan osalta.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan käsittelyaikaa mitataan kahdella eri tarkastelujaksolla, vuoden ja kuukauden ajanjaksoilla. Kuukausitasolla tarkasteltuna käsittelyaika on laskenut tammikuun 2012 tasolta joulukuun 2012 loppuun mennessä yhteensä 1,2 kuukautta. Valitusten keskimääräinen käsittelyaika on edelliseen vuoteen verrattuna lyhentynyt. Vuonna 2011 luku oli 11,7 kuukautta ja vuoden 2012 luku oli 9,7 kuukautta.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toiminnan kehittäminen on ollut sosiaali- ja terveysministeriön painopisteenä. Käsittelyaikojen lyhentäminen ja siten muutoksenhakijoiden oikeusturvan parantaminen on ollut tärkein tavoite. Lyhentyneiden käsittelyaikojen myötä on ratkaisemattomien valitusten määrää pystytty vähentämään vuoden 2012 aikana 3318 asialla. Valituksia vähentäviä toimenpiteitä jatketaan suunnitelmien mukaisesti edelleen vuoden 2013 aikana.

Oikeudenmukaisuuden vaikuttavuustavoitteet toteutuivat edellisvuoden tasossa. Kanteluita tehtiin vuonna 2012 ainoastaan 3 kappaletta ja määrää voidaan pitää vähäisenä verrattuna lautakunnan asiamääriin.

Vakuutusosoikeuden ratkaisuisissa muutosprosentti oli vuonna 2012 keskimäärin 11 prosenttia, joka on lähes sama kuin vuonna 2011 ja alle tulosneuvotteluissa asetetun tulostavoitteen. Valtaosa kanteluista koski lautakunnan pitkää käsittelyaikaa. Tältä osin sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta ylitti tavoitteen.

2.2 Arvio toiminnallisen tulostavoitteiden toteutumisesta

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti koko hallinnonalalle yhteiset tavoitteet vuodelle 2012:

- hallinnonalan toiminnan tuottavuuden parantaminen,
- kokonaisarkkitehtuurin kehittäminen ja käyttöönotto,

- viestinnän kehittäminen sekä tieto- ja viestintätekniiikan hyödyntäminen,
- sukupuolten välisen tasa-arvon suunnitelmallinen edistäminen,
- riskienhallinnan, valvonnan ja sisäisen tarkastuksen kehittäminen,
- talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmän käyttöönotto (KIEKU),
- hankintatoimen ja toimitilojen käytön tehostaminen,
- henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta toteutti hallinnonalan yhteiset tavoitteet pääosin hyvin.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan taloudellisuustavoitteeksi asetettiin vuodelle 2012 päätöksen hinnaksi 194 euroa. Toteutunut valitusratkaisun kustannus oli 185 euroa. Lautakunnan voidaan katsoa täyttäneen tulostavoitteensa hyvin.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan tuottavuutta mitataan ratkaisuinä henkilötyövuotta kohden. Tulossopimuksessa työn tuottavuuden tavoitteeksi asetettiin 418 ratkaisua henkilötyövuotta kohden. Tuottavuudelle asetettu tavoite toteutui hyvin, kun lautakunta ratkaisi 415 valitusasiaa henkilötyövuotta kohden.

Vuoden 2012 osalta arvioitiin sosiaaliturvan muutoksenhakulautakuntaan saapuvan noin 23000 valitusasiaa. Vuonna 2012 lautakuntaan saapui 21178 valitusasiaa, mikä on 2178 kappaletta vähemmän kuin vuonna 2011.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan tulostavoitteena oli käsitellä 25000 valitusasiaa. Lautakunta ratkaisi vuonna 2012 yhteensä 24496 valitusasiaa, joka on 3318 enemmän kuin uusia saapui. Ratkaisuprosentti vireille tulleista asioista oli 115. Ratkaisumäärätavoite oli edellistä vuotta alhaisempi, kuten myös ruuhkanpurkuun käytettävissä olleet lisäresurssit.

Palvelukyvyyn ja suoritteiden laadun osalta lautakunnalle oli asetettu tavoitteeksi käsittelyajan lyhentäminen 9 kuukauteen vuonna 2012. Vuoden 2012 keskimääräinen käsittelyaika oli 9,7 kuukautta eikä tulostavoitetta aivan saavutettu. Kuukausikohtaisesti tarkasteltuna lautakunnan käsittelyaika laski vuonna 2012 tammikuun yhteensä 10,1 kuukaudesta (308 päivää) joulukuun 8,9 kuukauteen (271 päivää). Käsittelyaikatavoitteeksi joulukuun 2012 osalta oli asetettu 7 kuukautta.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan henkilöstön suuruus oli vuonna 2012 yhteensä 60. Virkasuhteisten henkilöiden lisäksi lautakunnassa työskenteli vuonna 2012 työntekijöitä kahden henkilötyövuoden verran työelämävalmennuksessa. Tällaisia työntekijöitä oli lautakunnassa kaikissa ammattiryhmissä, kuitenkin eniten notaareissa ja toimistohenkilökunnassa. Lautakunnan tavoitteena oli, että työvoimapolitiisessa toimenpiteessä ja palkkatuetussa työssä olleet työntekijät pystyittäisiin rekrytoimaan määräaikaisiin virkasuhteisiin viimeistään sopimusten päättyessä.

Lautakunnan vakinaisen henkilöstön määrää lisättiin, perustamalla eri ammattiryhmiin 10 uutta virkaa. Uusien virkojen myötä lautakunnan vakinaisten virkojen määrä on vuoden 2013 alusta lukien yhteensä 55. Tällä henkilöstömäärällä arvioidaan ratkaistavan tasapainotilanteessa vuosittain vastaava määrä asioita, kuin niitä tulee vireille.

Somla saavutti osittain selvästikin tavoitteena, mutta määräaikaisten osuutta koskeva tavoite jäi saavuttamatta. Tavoitteen saavuttamatta jääminen liittyi kuitenkin osin määräaikaisten voimavarojen vakinaistamismahdollisuuden siirtymiseen.

3. VTV:n ja muiden tarkastusten huomiot

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan tilinpäätös on raportoitu osana sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöstä ja tilintarkastuskertomus sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnasta sisältyy tilintarkastuskertomukseen sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksestä vuodelta 2012.

Valtiontalouden tarkastusviraston 13.5.2013 päivätyssä tilintarkastuskertomuksessa sosiaali- ja terveysministeriön tilinpäätöksestä vuodelta 2012 ei ollut huomautettavaa.

Toimintakertomus on hallintojoaston hyväksymä. Toimintakertomuksen raportointi on ollut pääosin kattavaa ja selkeää. Toimintakertomuksessa on tosin raportoitu tavoitteita, joita ei ollut vuoden 2012 tulossopimuksessa.

4. Toimenpiteet

4.1. SOMLA ehdotetut toimenpiteet

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnassa toteutettiin loppuvuodesta 2012 vakituisten henkilöstön määrän lisäys, jolloin vakinaisten virkojen määrä on vuoden 2013 alusta lukien yhteensä 55. Tämän muutoksen avulla sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta on pystynyt edelleen jatkamaan henkilöstörakenteen, tehtävänjaon ja toimintakäytäntöjen muutoksia.

Ministeriö edellyttää, että sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnalta tulosten kohentamiseksi tai puutteiden syiden selvittämiseksi:

- käsittelemättömien valitusten ruuhkaa pitää edelleen purkaa, jotta päästään tuloskaudella 2012–2015 kuuden kuukauden käsittelyaikaan
- määräaikaisten henkilöiden osuutta henkilöstöstä pitää vähentää

4.2. STM:n toimenpiteet

Sosiaali- ja terveysministeriö kehittää yhdessä sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan kanssa asianhallintaprosessia siten, että valitusten käsittelyssä päästäisiin kokonaan sähköiseen toimintaan.

Sosiaali- ja terveysministeriön johdolla jatketaan vuonna 2013 valtiovarainministeriön kanssa sovittuja lainmuutoksia sekä valmistellaan muita toimenpiteitä sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan käsittelyaikojen lyhentämiseksi.

Ministeriö on asettanut vakuutuslääkärijärjestelmää kehittävän työryhmän, jonka määräaika on 31.12.2013 saakka. Työryhmän tehtävänä on muun muassa parantaa etuudenhakijoiden osallisuutta päätöksissä ja lisätä kansalaisten tietoutta sosiaalivakuutusetuuksien määräytymisperusteista. Työryhmän työn myötä toteutettavien muutosten toteutuessa, näillä lienee suotuisa vaikutus myös muutoksenhakulautakuntaan saapuvien valitusten määriin ja muutoksenhakijoiden oikeusturvan parantamiseen.

Sosiaali- ja terveysministeriö kehittää edelleen tulosohjausta sekä tulossopimusten sähköistä valmistelua ja raportointia.

Sosiaali- ja terveysministeri

Paula Risikko

Kansliapäällikkö

Päivi Sillanaukee

LIITTEET

JAKELU

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta
Ministeriön osastot
Tulossopimusten valmisteluryhmien puheenjohtajat ja sihteerit
kirjaamo

TIEDOKSI

Valtiovarainministeriö
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiokonttori (Netra)
Peruspalveluministeri
Tarkastuspäällikkö

